

KROUMATA/Efter jobbet

MALMÖ KONSERTHUS, ONSDAG 12 NOVEMBER KL 18.00
2008/2009

MALMÖ SYMFONIORKESTER
THOMAS SØNDERGÅRD dirigent

KROUMATA

MATS RONDIN cello

Lennart Stenkvist, presentatör
Jörgen Svensson, konsertmästare

NIKLAS SIVELÖV (f 1968)

Touché för fyra slagverkare, uruppförande / 15 min

Overture - Tarantella - Cadenza - Allegro con brio e marcato

DANIEL BÖRTZ (f 1943)

Orfeus sång för cello och slagverksensemble, uruppförande / 20 min

SAMUEL BARBER (1910-1981)

Adagio för stråkar op 11 / 8 min

GABRIELA ORTIZ TORRES (f 1964)

Altar de piedra / 17 min

3:e satsen Torrente (Strömmar)

Konserten ges i samarbete med **MUSIK I SYD**
SKÅNEKRONBERG

Sveriges Radio/P2 spelar in, vänligen respektera inringningen!

Charlottes nya skiva
RIMFROSTJUL med MSO och Lunds
studentsångare finns i handeln
från 12 november.

LUSSIKAL

3 KONserter 8, 9 & 10 dec

Malmö SymfoniOrkester
Lunds Studentsångare
Tobias Ringborg, dirigent

CHARLOTTE PERRELLI
OLLE PERSSON och
HANS ROSENFELDT

BILJETTER
040 34 35 00

www.mso.se

THOMAS SØNDERGÅRD dirigent

Thomas Søndergård hör till de mest intressanta yngre dirigenterna i Danmark. Han inledde sin bana som pukist och var under en period medlem i Mahler Chamber Orchestra i Berlin. Därefter blev han förste pukist i Det Kongelige Kapel, en tjänst han lämnade när han bestämde sig för att helt och hållet ägna sig åt dirigering. Søndergård gjorde sitt första framträdande som dirigent när han var 20 år vid festivalen i Aix-en-Provence. Han debuterade vid Det Kongelige Teater i Köpenhamn 2005, då han dirigerade Poul Ruders opera *Processen* av Kafka. Kritikerna hyllade honom och skrev "det bästa som hänt operakonsten i Danmark på många år". Säsongen 2006/2007 återvände han till Det Kongelige för att dirigera *Barberaren* i Sevilla och *La*

Bohème, han gästade även bl a City of Birmingham Symphony Orchestra och MSO. Våren 2008 debuterade han på Stuttgart Staatstheater med *Tosca*. Thomas Søndergård har en varierad konsertrepertoar och har arbetat med solister som Leif Ove Andsnes, Christian Tetzlaff och Martin Fröst. Han har dirigerat i stort sett alla de danska orkestrarna, orkestrar i Sverige, Norge och Tyskland samt Monte Carlo-filharmonikerna med Roberto Alagna som solist. Under julhelgen dirigerade han den TV-sända Trettondedagskonserten 2007 i Berwaldhallen med Sveriges Radios Symfoniorkester. Framöver väntar återinbjudningar till Stuttgart Staatstheater, Malmö Opera och Det Kongelige, till en rad orkestrar i Skandinavien och Tyskland samt debuter i Toulouse, Ottawa och Montreal.

KROUMATA

"Viva Kroumata! [...] Den är antagligen världens främsta ensemble i sitt slag och man kan bara beundra de enskilda medlemmarnas härresande virtuositet och kollektivets absoluta samspeltighet." *Hufvudstadsbladet*

Slagverksensemblen Kroumata grundades 1978 och består idag av Roger Bergström, Anders Holdar, Leif Karlsson, Ulrik Nilsson och Johan Silvmark. Ensemblens medlemmar tillhör den svenska slagverkseliten och präglas av outtröttlig energi, intresse och nyfikenhet på nyskriven musik och förstås en glödande passion för all sorts slagverksmusik. Deras långa erfarenhet gör dem otroligt samspelta och lyhörda. Kroumata har sedan 1997 sitt hem på teatern Capitol på S:t Eriksgatan i Stockholm. Där arrangerar de sina egna populära måndagskvällskonserter, där publiken får uppleva förstklassiga framträdanden. År 1998 mottog gruppen Stiftelsen Positiva Sveriges hederspris och utnämndes till ambassadörer för Stockholm - Europas Kulturhuvudstad 1998.

Kroumata har framträtt i nära 40 länder och medverkat vid många festivaler såsom Huddersfield Contemporary Music Festival, Inventionen Berlin, Wien Modern och Hong Kong Arts Festival. De senaste åren har varit fulla av internationella engagemang, däribland en utsåld konsert på Lincoln Center i New York, framträdanden i Berliner Philharmonie och Wiener Konzerthaus samt turnéer till Brasilien, Mexiko, Taiwan, Portugal, Österrike och Finland. Förutom egna konserter framträder Kroumata ofta som solistensemble tillsammans med orkestrar såsom Los Angeles Philharmonic, Berliner Symfoniker, WDR Rundfunkorkester i Köln, Islands Symfoniorkester, Sveriges Radios Symfoniorkester och Lahti Symfoniorkester. Kroumata har också spelat in nitton CD-skivor, däribland Sveriges allra första digitala CD 1983.

Under åren har Kroumata uruppfört över 200 verk. Många svenska och internationella kompositörer har skrivit speciellt för Kroumata, däribland Sven-David Sandström, Iannis Xenakis, Anders Eliasson och Sofia Gubaidulina. Kroumata uruppförde mexikanska tonsättaren Gabriela Ortiz Torres slagverkskonsert *Altar de piedra* med Los Angeles Philharmonic Orchestra under Esa-Pekka Salonens ledning 2003.

MATS RONDIN cello

Foto: My Gillberg

Mats Rondin började spela cello vid sju års ålder. Solistdiplom tog han 21 år gammal 1981. Han har studerat för världens främsta pedagoger, bl a Erling Blöndal Bengtson, Frans Helmerson, William Pleeth, Ralph Kirshbaum och Mstislav Rostropovich. Efter debuten 1976 med Rokokovariationer av Tjajkovskij har han framträtt som cellosolist med alla svenska symfoniorkestrar, men också med ledande europeiska orkestrar. Han har även medverkat flitigt i såväl radio som TV och spelat in ett stort antal skivor.

På senare år har Mats Rondin inlett en parallell karriär som dirigent, inte minst för Huaröds Kammarorkester som grundades på hans initiativ tillsammans med pianisten Staffan Scheja och äppelodlaren Sture Eriksen 1996.

Orkestern består av

ett tjugotal framstående musiker från hela Skandinavien. De samlas några gånger per år för korta och intensiva konsertperioder då de med stor framgång blandar konstmusik med jazz- och populärgeren. Mats Rondin framträder regelbundet med Malmö SymfoniOrkester och många av landets övriga orkestrar. Han har hyllats som ackompanjerande dirigent i dans- och ballettproduktioner med bl a Skånes Dansteater (Röd & Rapsodi, Julia & Romeo samt HOPE) och föreställningen White/Light/Night på GöteborgsOperan. På Malmö Opera har han dirigerat Bernsteins West Side Story. Utöver detta är Mats Rondin en framstående cellopedagog med elever från hela Skandinavien.

Mats Rondin och MSO

NIKLAS SIVELÖV

Touché för fyra slagverkare, uruppförande

Niklas Sivelöv är pianist och tonsättare utbildad vid Musikhögskolan i Stockholm. Han är en av de mest uppmärksammade pianisterna i Sverige i den yngre generationen med en mycket omfattande repertoar och turnéverksamhet världen över. Han har också byggt upp en rik diskografi med betydelsefulla inspelningar av bl a nordisk repertoar, men också till exempel en uppmärksammad CD med soloverk av Skrjabin. Sedan en tid tillbaka är han professor i piano vid Konservatoriet i Köpenhamn.

Sivelöv säger själv att han ser komposition och interpretation som två sidor av samma mynt. I sitt skapande fascinerar han av musikens rytmiska element - det är rytm som skapar liv och energi i musiken. Hans intresse för detta, menar han, kommer från hans livslånga intresse för jazz och improvisation. Det rytmiska står också på ett självklart sätt i fokus i slagverkskvartetten Touché, skriven 2006-2008. I sin ungdom spelade Sivelöv under en period marimba och intresset för mallet-instrument (marimba, vibrafon med mera) slår också igenom i detta verk. Begreppet "touché" är hämtat från fäktning, ett annat av Sivelövs intressen. Fäktningens rörelsemönster, spänsten, rytmen och timingen, är något som kan sägas ha inspirerat verket, likaså själva innebörden av ordet touché (att träffa, att beröra). Musiken är mycket dynamisk och har ett vitt uttrycksspektrum som omfattar både lugna och aggressiva partier. Verket är skrivet i en sats, men fyra delar kan urskiljas där de första tre mer är byggda på solistiska inpass eller duo- och triokombinationer inom ensemblen. Här har också vibrafonen en framträdande roll. I den fjärde delen spelar hela ensemblen och verket avslutas med en kraftfull och snabb finalrusch.

© Staffan Storm

DANIEL BÖRTZ

Orfeus sång, uruppförande

Foto: Harald Jonsson, Ljököping

För vem sjunger Orfeus?

Den antika myten om Orfeus och musikens makt, hur han med sin sång och sitt spel till och med kunde beveka döden och få tillbaka sin Eurydike, är ett tema som går igen genom hela musikhistorien. Inte minst under den tidiga barocken, när musikens förmåga att avbilda och uppväcka känslor hos lyssnaren stod i fokus, kom ämnet att vara vanligt i de första operorna som skrevs. Likaså lanserade Gluck vid mitten av 1700-talet en ny typ av musikdramatik, den så kallade reformoperan, i verket Orfeus och Eurydike. Ämnet har också ständigt återkommit hos tonsättare under

1900-talet och fram till vår tid, ofta med syftet att ställa det eviga innehållet i myten i relief mot samtiden. Tonsättare som Ernst Krenek, Igor Stravinskij och Hans Werner Henze, för att bara nämna några, har gjort sina tolkningar av Orfeus-gestalten. Också Daniel Börtz har i flera verk berört antika ämnen och deras relevans i våra dagar. Här kan nämnas den internationellt mycket uppmärksammade operan Backanterna och det väldiga oratoriet Hans namn var Orestes. Till dessa verk kan nu läggas Orfeus sång för cello och slagverksensemble. Börtz säger själva att verket "är lite av en särling" tillkommet som det är "i en tid av flöde av till formatet mycket stora stycken som oratoriet Hans namn var Orestes och operorna Magnus Gabriel och Goya".

Om vad sjunger Orfeus?

I Orfeus sång möter man en cellosolistämna som så att säga sjunger en ordlös sång, ibland understödd och ibland attackerad eller avbruten av slagverksensemblen. Musiken rör sig mellan det motoriskt repetitiva och det nästan stillastående, med lugna partier uppbyggda av vibrerande klangmattor. Inledningens brutna durackord som snabbt mollfärgas, återkommer genom hela verket, både i bearbetad form men också som en slags upprepade signal. Utöver detta använder Börtz ett begränsat material om ett fåtal korta motiv, men dessa genomgår förvandlingar och sätts inte minst i olika klangliga perspektiv genom slagverksensemblens rika möjligheter till variation.

Orfeus sista sång?

I partituret finns återgivet några rader ur en dikt av Göran Sonnevi. Den tar sin utgångspunkt i Orfeus död. Efter att definitivt ha förlorat sin älskade Eurydike vandrade Orfeus förkrossad omkring i Thrakiens skogar och sjöng otröstlig klagosånger över sin hustru. Här blev han attackerad av backanter som slet honom i stycken. Hans avslitna huvud flöt iväg på en flod ut i havet, men fortsatte hela vägen att sjunga om Eurydike. Till slut strandade det på ön Lesbos där det begravdes, medan hans lyra for upp till himlen och blev stjärnbilden Lyran.

*Orfeus huvud
sönderslitet
också uppifrån
Också inifrån, och från
underjorden
Också horisontellt*

Ur Oceanen av Göran Sonnevi

© Staffan Storm

SAMUEL BARBER

Adagio för stråkar

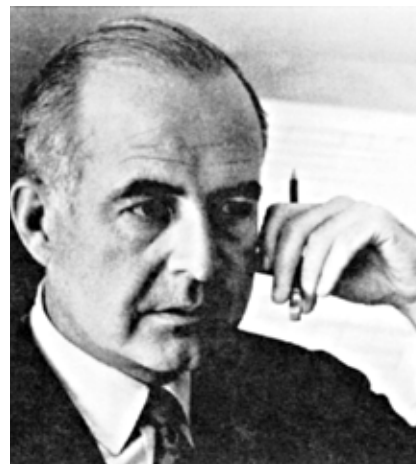

Samuel Barber 1944
Foto Carl Van Vechten

Samuel Barber tillhör den betydelsefulla amerikanska tonsättargeneration som föddes i början av 1900-talet. Här finns namn som Aaron Copland, William Schuman, Walter Piston och Elliott Carter för att bara nämna några av de inflytelserika musikskapare som satt starka avtryck i det gångna århundradets musikliv. Gemensamt för dem, i alla fall under 1920- och 1930-talen, var ett sökande efter att förena erfarenheterna från den europeiska moderna musiken, som den representerades av t ex Ravel och Stravinskij, med en amerikansk ton. Mest konsekvent utforskades denna linje av Aaron Copland, som blev oerhört mönsterbildande, medan kanske Samuel Barber var den vars musik mest avvek från 1930-talets amerikanska norm. Han var inte speciellt intresserad av att fånga någon särskild amerikansk ton i sin musik, inte heller intresserade han sig, i alla fall vid denna tid, för tonala experiment eller urban

neoklassicism. Istället var han något av en romantiker och han skapade ett personligt tonspråk genom att förena ett modernt idiom med en romantisk-lyrisk känsla.

Samuel Barber visade mycket tidigt ett stort musikintresse som snabbt också omfattade komposition. Efter framgångsrika studier vid det nyöppnade Curtis-institutet i Philadelphia fick han omedelbart framgångar med sina tidigaste verk, däribland *Dover Beach* för baryton och stråkkvartett - ett verk han faktiskt själv sjungit in på skiva. Han fick också flera resestipendier och som de flesta amerikanska tonsättare i hans generation åkte han till Europa för att fortsätta sina studier och för att arbeta koncentrerat. Han fick t ex det amerikanska Rom-priset och 1935 ledde det till en längre

Europavistelse. Våren 1936 reste han från Rom till Salzburg. Här hyrde han en stuga utanför staden och det var där han skrev den stråkkvartett där Adagiot i sin ursprungliga version ingår som långsam sats. Verket uruppfördes i Rom senare samma år. Vid Salzburg-festspelen 1937 uruppfördes ett annat stort, nytt verk av Barber, hans första symfoni. Symfonin blev en stor framgång och väckte bl a dirigenten Arturo Toscaninis intresse för den unge tonsättaren. Toscanini kontaktade Barber och bad att få se några av hans nya verk. Barber skickade då den långsamma satsen ur stråkkvartetten i en ny version omarbetad för stråkorkester kallad *Adagio för stråkar*

samt *Essay för orkester* till dirigenten. Toscanini blev entusiastisk och beslöt att uruppföra båda verken vid en konsert 5 november 1938 med NBC Symphony Orchestra, hans egen nygrundade radioorkester. Dessa båda verk var de första av en amerikansk tonsättare Toscanini framförde med orkestern och den förväntansfulla, nästan elektriska atmosfären märks också i den skivupptagning som gjordes vid detta tillfälle. Båda verken blev en stor framgång och inte minst *Adagio för stråkar* fick omedelbart enormt publikt genomslag. Verket, med sin långspunna melodik och väl genomförda bågform som successivt leder till en stor kulmination, har sedan dess behållit sin popularitet och är fortfarande Barbers oftast framförda komposition.

© Staffan Storm

GABRIELA ORTIZ TORRES

Altar de piedra

Gabriela Ortiz Torres är uppväxt i Mexico City, där hon studerade komposition först vid det Nationella Konservatoriet för musik och därefter vid Mexicos Nationella Universitetet. Hon fortsatte sina studier 1990 vid The Guildhall School of Music and Drama i London för Robert Saxton. Ortiz Torres erhöll också ett stort stipendium för att studera elektroakustisk musik för Simon Emerson vid City University in London. För närvarande undervisar hon själv i komposition vid universitetet i Mexico City. Hon räknas till en av de mest intressanta unga mexikanska tonsättarna i sin generation och har utvecklat ett eget tonspråk baserat på inhemsk tradition och internationellt avantgarde. Hennes musik för enar både djup och raffinemang med det omedelbara och underhållande och hon strävar efter en balans mellan en genomtänkt och organiserad struktur med en improvisativ spontanitet. Hennes musik har rönt stora internationella framgångar och hon har fått ett flertal beställningar från institutioner världen över. Bland hennes senaste större verk kan nämnas just kvällens verk Altar de piedra från 2002-2003 för tre slagverkare, pukor och orkester. Verket beställdes och uruppfördes av slagverksensemblen Kroumata och Los Angeles Philharmonic Orchestra under ledning av Esa-Pekka Salonen.

Idén och titeln till verket kommer från den kubanske författaren Alejo Carpentierís roman Los pasos perdidos (De förlorade stegen). Romanens huvudperson är en latinamerikan som länge levtt i Paris och som reser till Amazonasregionen för att utforska lokala musikinstrument. Vid ett tillfälle på resan stöter han på väldiga klippformationer, eroderade av vinden, som liknar stora stenaltaren. Denna bild av stenaltaren, altar de piedra, gav Gabriela Ortiz Torres verktiteln. Verket kan beskrivas som en konsert för slagverk och orkester i tre satser, vars titlar också är hämtade ur Carpentierís bok. Vid sidan av en rik slagverksuppsättning, där varje sats har sina egna instrument, finns genomgående i alla satserna också en viktig pukstämma, särskilt i första respektive sista satsen.

© Staffan Storm

